

Поточний стан справ у системі недержавного пенсійного забезпечення
(за підсумками 1 кв. 2007 року)

Триває тенденція щодо збільшення кількості установ, які надають послуги в системі недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ). На кінець 1 кв. 2007 року до Державного реєстру фінансових установ (Держреєстру) було внесено інформацію про 80 недержавних пенсійних фондів (НПФ), з них 64 відкритих, 10 корпоративних та 6 професійних НПФ. Також зареєстровано 44 адміністратори НПФ (табл.1).

Таблиця 1.

Кількість НПФ та адміністраторів НПФ у Держреєстрі

Реєстрація суб'єктів системи недержавного пенсійного забезпечення	2005	2006	1 кв. 2007
Кількість НПФ на кінець періоду	54	79	80
Кількість адміністраторів на кінець періоду	37	41	44
Внесено інформацію до Держреєстру протягом періоду у т.ч.	41	29	4
<i>недержавні пенсійні фонди</i>	<i>33</i>	<i>25</i>	<i>1</i>
<i>адміністраторів НПФ</i>	<i>8</i>	<i>4</i>	<i>3</i>

Інформація щодо ліцензування адміністраторів недержавних пенсійних фондів наведена у таблиці 2.

Таблиця 2.

Ліцензування адміністраторів недержавних пенсійних фондів

Вид діяльності, на яку видаються ліцензії	Кількість діючих ліцензій станом на початок року	на кінець 1 кв.2007 р. (наростаючим підсумком з початку року)			Кількість діючих ліцензій станом на кінець періоду
		видано ліцензій	анульовано ліцензій	сума сплачена до бюджету за ліцензування	
	шт.	шт.	шт.	тис. грн.	шт.
Проведення діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів	32	1	0	30,0	33

Загальний розподіл пенсійних фондів по регіонах України залишається відносно сталим. Найбільша кількість недержавних пенсійних фондів зареєстрована в м. Києві – 49 з 80. Решта розміщена в регіонах (Дніпропетровська обл. - 8, м. Харків – 4, Донецька обл. – 6, м. Львів – 4, м. Сімферополь -1, м. Суми – 1, м. Івано-Франківськ – 4, м. Черкаси – 1, м. Херсон – 1 та Запоріжжя – 1).

Від 67 недержавних пенсійних фонди отримано повідомлення про укладені договори з адміністраторами, компаніями з управління активами та зберігачами.

Майже 60% усіх засновників НПФ є підприємства, 12% засновників – фінансові компанії (рис. 1.), які зацікавлені у створенні та функціонуванні пенсійних фондів з метою реалізації своїх соціальних, кадрових та економічних програм.

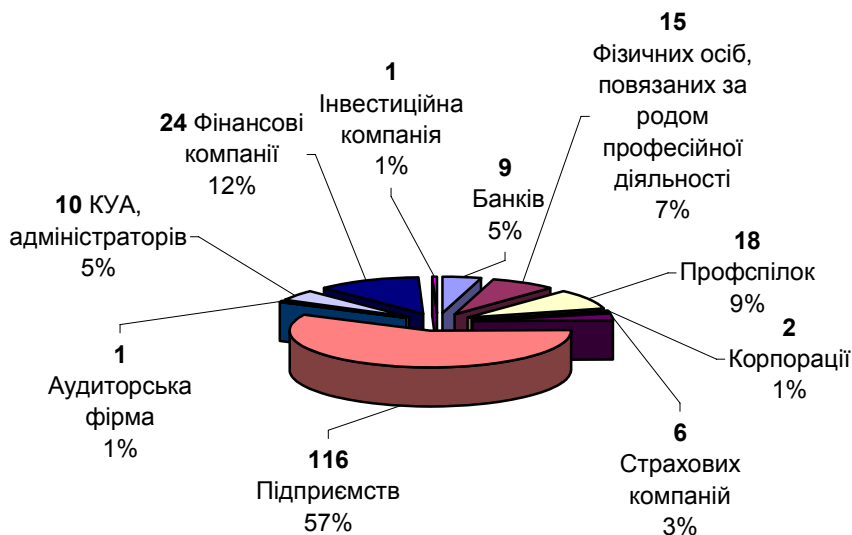

Рис. 1. Розподіл засновників недержавних пенсійних фондів

Більшість адміністраторів НПФ також зареєстровано в м. Києві – 32 із 44. Решта розміщена в регіонах, а саме: Дніпропетровська обл. – 2, м. Львів – 3, м. Харків – 3, м. Донецьк – 2, м. Суми – 1, м. Івано-Франківськ – 1.

13 із 32 адміністраторів недержавних пенсійних фондів та 16 із 38 компаній з управління активами, з якими укладено договори щодо обслуговування НПФ, надають послуги більше, ніж одному фонду.

На кінець 1 кв. 2007 року загальна кількість учасників недержавних пенсійних фондів за укладеними контрактами, в тому числі в НПФ, які діяли до 2005 року, зростає з початку року майже на 15% і становила 222 098 фізичних осіб, з яких 93,6 % (207 957 особи) - учасники „нових” недержавних пенсійних фондів (рис. 2).

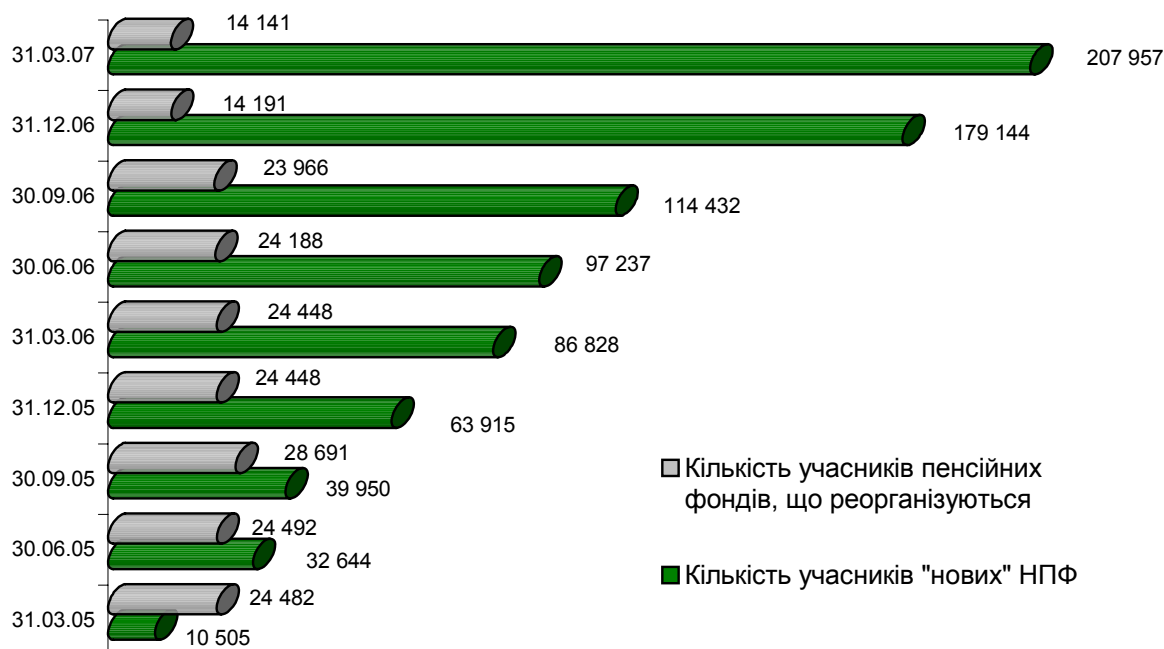

Рис. 2. Динаміка кількості учасників НПФ

Таким чином, за результатами 1 кварталу 2007 року 0,8% працездатного населення України є учасниками недержавних пенсійних фондів.

Зростання загальної кількості укладених пенсійних контрактів відбувається за рахунок вкладників «нових» НПФ (як юридичних, так і фізичних осіб), рис.3. Крім того, серед вкладників фізичних осіб значна частина осіб, які здійснюють переукладання договорів із пенсійними фондами, які перебувають в стадії реорганізації.

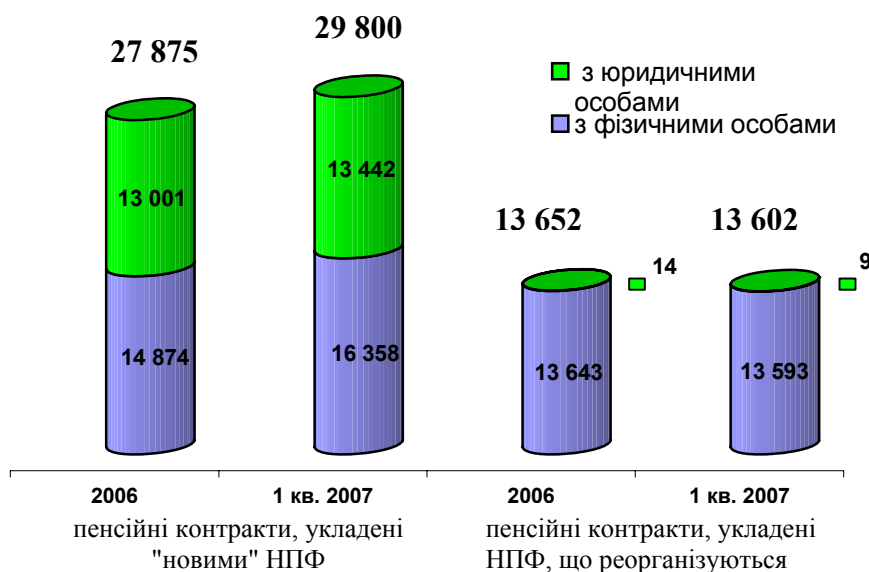

Рис.3. Динаміка кількості укладених пенсійних контрактів „новими” НПФ та НПФ, що реорганізуються

Станом на 01.04.07 адміністраторами недержавних пенсійних фондів було укладено 43 402 пенсійних контракти з 31 170 вкладниками. З них, 13451 пенсійний контракт – з 1277 вкладниками-юридичними особами, в тому числі 13442 пенсійних контракти з 1268 вкладниками „нових” НПФ та 9 пенсійних контрактів – з 9 вкладниками фондів, які перебувають у стадії реорганізації.

З 29 893 вкладниками-фізичними особами було укладено 29 951 пенсійний контракт (у тому числі 24 контракти з фізичними особами-підприємцями), з яких 16 358 (54,6%) пенсійних контрактів укладено „новими” НПФ з 16 300 фізичними особами – вкладниками.

Найбільша кількість вкладників-фізичних осіб, які і у минулому звітному періоді – вкладники відкритих пенсійних фондів (95,3%) (рис.4). Вагомим фактором, що стимулює до участі у системі недержавного пенсійного забезпечення, є поширення соціальної реклами та реклами послуг недержавних пенсійних фондів, що здійснюється адміністраторами пенсійних фондів у засобах масової інформації та в мережі Інтернет. На кінець 1 кв. 2007 року Держфінпослуг погоджено 149 рекламних матеріалів, які планують розповсюджувати суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення.

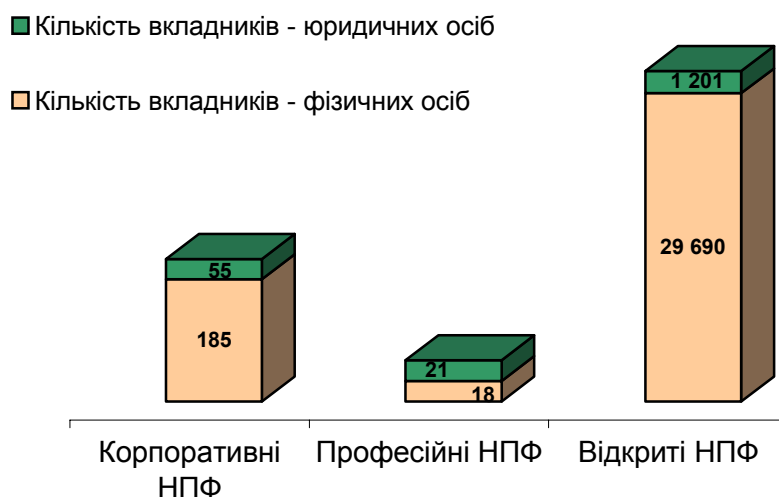

Рис.4. Кількість вкладників НПФ за видами НПФ станом на 31.03.07

Станом на 01.04.07 одним вкладником корпоративного НПФ в середньому укладено пенсійні контракти на користь 63 учасників і сплачено в середньому на одного учасника 490,8 грн. пенсійних внесків, вкладником професійного НПФ укладено пенсійні контракти на користь 505 учасників і сплачено на кожного в середньому 263,8 грн., вкладником відкритого НПФ укладено контракти на користь 6 учасників і сплачено в середньому 74 грн. пенсійних внесків на кожного. У більшості випадків, пенсійні внески сплачується частково за рахунок коштів роботодавця і частково за рахунок самого учасника.

Стосовно зазначених даних, слід відмітити, що середньомісячні внески на користь учасників вкладниками корпоративних НПФ у середньому становили 14,1% від середньомісячної номінальної заробітної плати одного штатного

працівника у січні-березні 2007 року, вкладниками професійних НПФ – 7,6%, для відкритих НПФ – 2,2%.

Але разом з тим, на кінець I кварталу 2007 року 52,2% пенсійних внесків було сплачено вкладниками відкритих пенсійних фондів, а саме 73,35 млн. грн. (Рис. 5). Всього, станом на 31.03.07 недержавними пенсійними фондами залучено 140,4 млн. грн. пенсійних внесків.

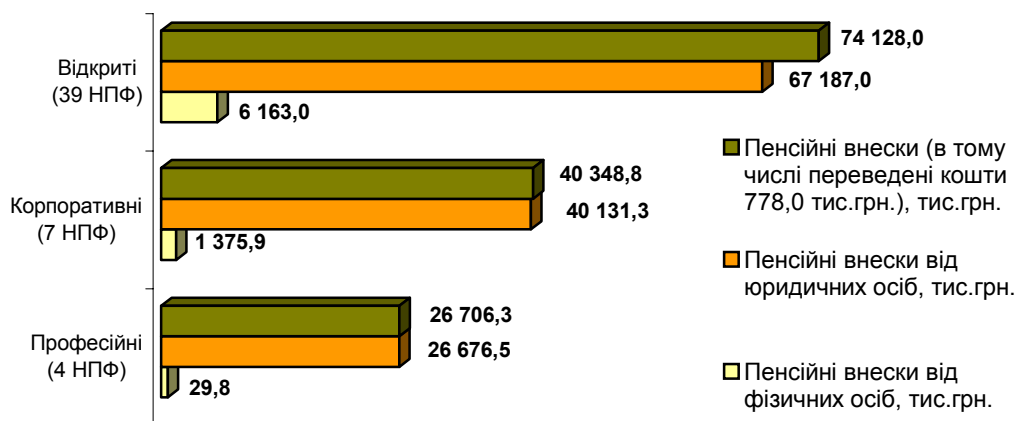

Рис.5. Пенсійні внески за видами НПФ станом на 31.03.07

Станом на 31.03.07 у розрахунку на 1 корпоративний НПФ від фізичних осіб було залучено 196,6 тис. грн. у вигляді пенсійних внесків, 1 відкритим НПФ було отримано 158,0 тис. грн. від фізичних осіб та професійним НПФ залучено 7,5 тис. грн. пенсійних внесків фізичних осіб.

На кінець 1 кв. 2007 року, як і в попередні роки, серед учасників НПФ більшість осіб віком від 40 до 55 (60 для чоловіків) років – 42% (у 2006 р. – 43%, у 2005 р. – 44,2%). Слід відзначити поступове зростання частки учасників НПФ віком до 25 років з 8% у 2005 році до 14% за результатами 1 кв. 2007 року та зменшення частки вікової групи старше 55 років (60 років для чоловіків) до 8% (у 2005 році – 13,3%). Крім того, станом на кінець 1 кв. 2007 року майже 52% усіх учасників НПФ є чоловіки.

Щодо середніх сум накопичень на індивідуальних пенсійних рахунках (ІПР) учасників, то найбільші показники у всіх вікових групах - у чоловіків, з найвищим значенням 1028,1 грн. (924 грн. за результатами 2006 року) в групі чоловіків старших 55 років. У жінок, найбільший середній розмір накопичень на суму 766,8 грн. (677,9 грн. у 2006 році) в групі від 40 до 55 років.

Загальна сума активів, сформованих пенсійними фондами станом на 31.03.07, становить 160 681,0 тис. грн., 94,5% яких, або 151 792,3 тис. грн., складають активи „нових” пенсійних фондів.

Як свідчить діаграма (Рис.6), протягом року (у порівнянні з аналогічною датою 2006 року) активи „нових” пенсійних фондів зросли у 2,9 рази, а з початку 2007 року на 24,2%, тоді як активи пенсійних фондів, які

реорганізуються зменшилась за рахунок переведення коштів учасників у „нові” пенсійні фонди.

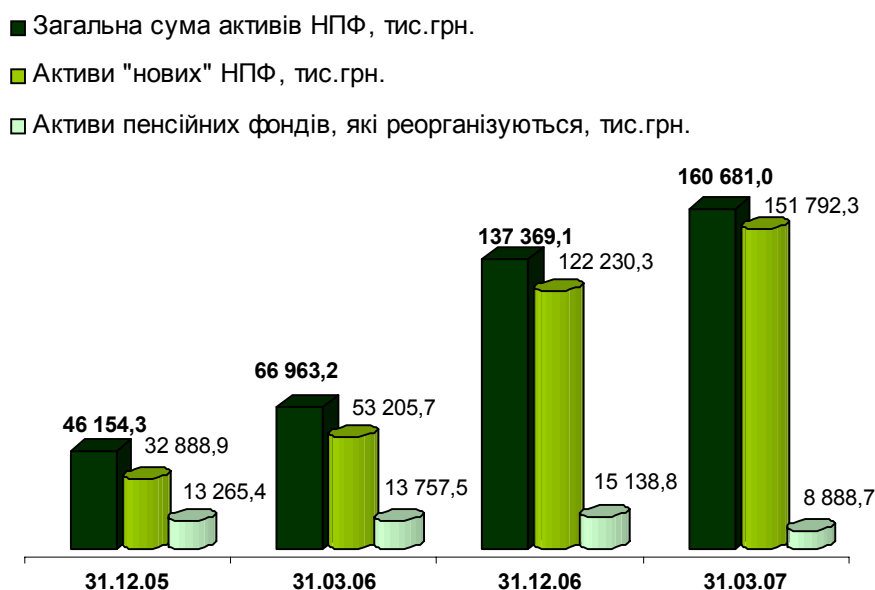

Рис.6. Динаміка активів недержавних пенсійних фондів

Основний приріст обсягу активів у системі недержавного пенсійного забезпечення відбувається за рахунок зростання кількості „нових” НПФ та нарощування активів саме цими фондами.

Структура сукупного інвестиційного портфелю недержавних пенсійних фондів („нових” НПФ та НПФ, які знаходяться в стадії реорганізації) відображена на Рис.7.

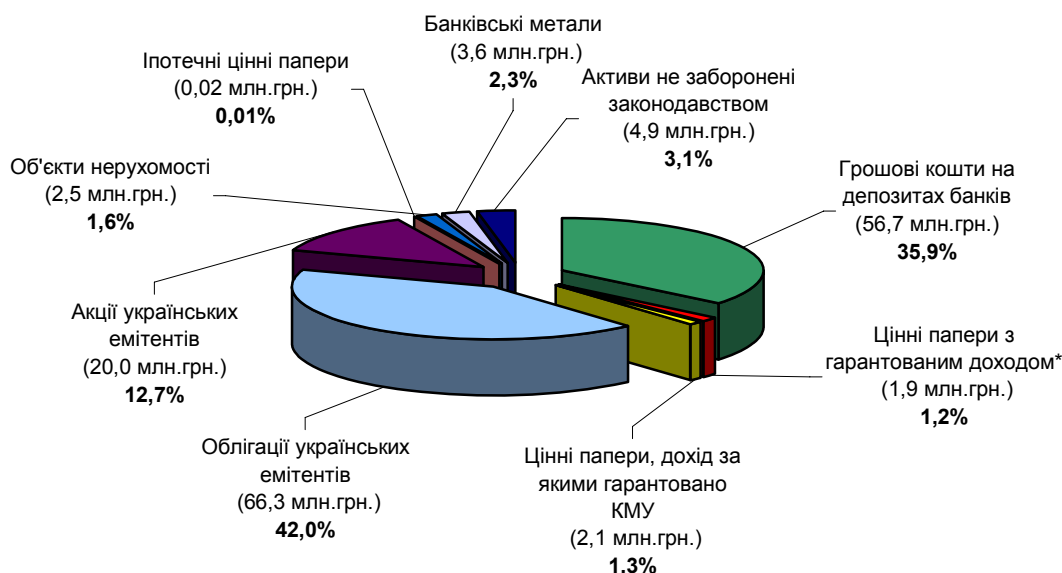

Рис.7. Структура інвестованих пенсійних активів НПФ на 01.04.07

Як і у попередньому звітному періоді, за результатами 1 кв. 2007 року найбільшу долю інвестиційного портфелю НПФ (42,0 %) або 66 338,2 тис. грн. становлять облігації підприємств - резидентів.

Переважна частка „облігаційного” портфелю НПФ (93%) включені відповідно до процедури ПФТС до Котирувального листа 3 рівня лістингу, решта (7%) – до Котирувального листа 2 рівня лістингу ПФТС.

У структурі „облігаційного” портфелю НПФ найбільші частки облігацій належать емітентам - підприємствам сфери торгівлі (23,2%) та агропромислової та харчової сфер (20,4%). Структура вкладень в облігації українських емітентів за галузями емітентів наведена на Рис. 8.

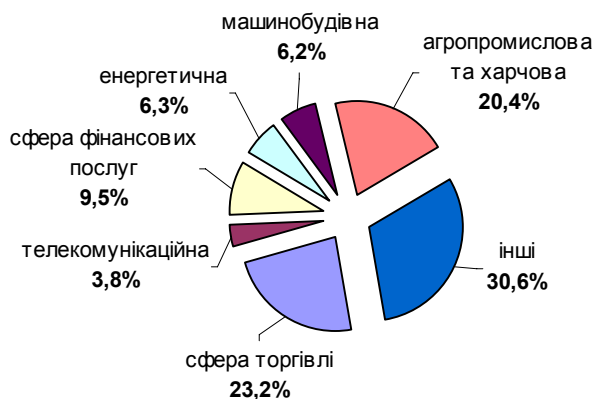

Рис.8. Структура інвестицій в облігації українських емітентів станом на 01.04.07

Більше третини інвестиційного портфелю пенсійних фондів (35,9%) або 56 741,5 тис. грн., розміщено на банківських депозитах (в одному чи декількох банках) за середньою депозитною ставкою 14,07%. Відхилення від середньозваженої ставки Національного банку України за депозитами в національній валюті складає в середньому від 2,7 до 9,2%.

12,7% інвестиційного портфелю фондів або 19 997,9 тис. грн. становлять акції українських емітентів (в основному це прості іменні акції).

До Котирувального листа 1 рівня лістингу ПФТС включено 14% акцій, що містяться у інвестиційному портфелі пенсійних фондів, до Котирувальних листів 2 та 3 рівня лістингу ПФТС відповідно 27% та 59% усіх акцій НПФ.

Третина усіх акцій НПФ (33,3%) розміщена у акціях, емітентами яких є підприємства металургійної галузі, майже четверта їх частина у акції емітентів машинобудівної галузі (24%), рис. 9.

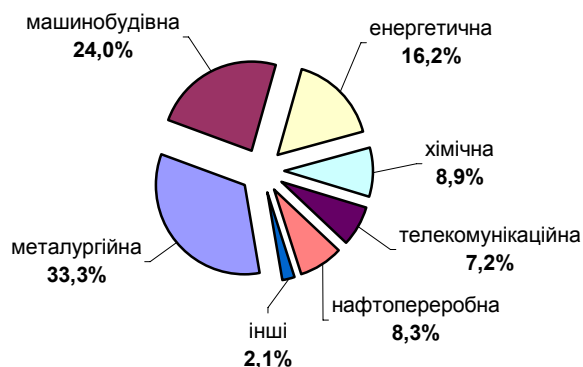

Рис.9. Структура інвестицій в акції українських емітентів станом на 01.04.07

У банківські метали інвестовано 3 600,7 тис. грн. або 2,3% інвестиційного портфелю пенсійних фондів.

У цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України; - інвестовано 2 073,1 тис. грн. або 1,3% інвестиційного портфелю фондів, у цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів Автономної Республіки Крим та місцевими радами відповідно до законодавства – у 1 914,0 тис. грн. або 1,2% інвестиційного портфелю пенсійних фондів.

В об'єкти нерухомості інвестовано 2 533,9 тис. грн. або 1,6% інвестиційного портфелю фондів.

Крім того, недержавними пенсійними фондами придбано іпотечних цінних паперів на суму 20,3 тис. грн., що становить 0,01% інвестиційного портфелю.

3,1% інвестиційного портфелю пенсійних фондів або 4 998,7 тис. грн. складають інші види активів, не заборонені законодавством (кошти на поточному рахунку та ін.).

В цілому у системі недержавного пенсійного забезпечення щодо диверсифікації активів було досягнуто певних результатів. Частка активів, розміщених на банківських депозитних рахунках, при сталому зростанні активів пенсійних фондів, поступово зменшується (з 64% у I кварталі 2006 року до 35,9% – на кінець I кварталу 2007 року).

Це, перш за все, обумовлено специфікою застосування строків вимог до складу та структури активів, а саме, застосування цих вимог через 18 місяців з моменту реєстрації пенсійного фонду як фінансової установи. Отже, в період накопичення активів, до пенсійних фондів не застосовуються диверсифікаційні вимоги, у тому числі і до обмеження обсягів депозитних вкладів.

За даними Національного банку України у березні 2007 року спостерігалось зниження середньозважених процентних ставок за коштами, залученими в національній валюті на короткострокові рахунки суб'єктів господарювання (з 7,0% до 6,4% річних) та подорожчання (з 9,5% до 9,9% річних) довгострокових депозитів. Зокрема, зниження середньозважених процентних ставок відбулося за депозитами зі строком залучення від 1 до 3

місяців (на 1,1 процентних пункти до 7,4% річних) та від 6 до 12 місяців (на 0,9 процентного пункту до 10,1% річних).

Оскільки більшість пенсійних активів (81% за результатами 1 кв. 2007 року) розміщена саме на довгострокових банківських депозитних рахунках (строком від 1 до 3 років), а решта на короткострокових (від 3 місяців до 1 року), такі коливання процентних ставок справили позитивний вплив на доходність інвестицій фондів.

Звітний період підтвердив те, що компанії з управління активами не надають перевагу інвестуванню в ощадні сертифікати, які за своєю сутністю подібні до депозитного рахунку в банку, але оформлені цінним папером.

Разом з тим, 76% діючих НПФ, привели структуру активів до визначеного законодавством рівня диверсифікації.

На кінець 1 кв. 2007 року недержавними пенсійними фондами було інвестовано 98,5% сумарного обсягу активів (табл. 3).

Таблиця 3.

Структура інвестування сумарних активів НПФ станом на 31.03.07

	Сума інвестицій, тис. грн.		Частка інвестицій у загальному обсязі пенсійних активів, %	
	31.12.06	31.03.07	31.12.06	31.03.07
Пенсійні активи всього, у т.ч.	137 369,1	160 681,0	100%	100%
Інвестовані пенсійні активи, з них	130 969,9	158 218,2	95,3%	98,5%
грошові кошти на депозитах банків	46 835,4	56 741,5	34,1%	35,3%
цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів АР Крим, місцевими радами	1 424,7	1 914,0	1,0%	1,2%
цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ	2 072,6	2 073,1	1,5%	1,3%
облігації українських емітентів	53 657,9	66 338,2	39,1%	41,3%
акції українських емітентів	15 865,2	19 997,9	11,5%	12,4%
іпотечні цінні папери	20,3	20,3	0,015%	0,013%
об'єкти нерухомості	1 195,7	2 533,9	0,9%	1,6%
банківські метали	4 234,5	3 600,7	3,1%	2,2%
активи не заборонені законодавством	5 663,6	4 998,6	4,1%	3,1%

Таким чином, структура інвестицій пенсійних активів в цілому на ринку недержавного пенсійного забезпечення відповідає вимогам законодавства щодо обмеження інвестування пенсійних активів.

Хоч і у цьому звітному періоді пенсійні виплати були здійснені переважно пенсійними фондами, які перебувають у стадії реорганізації, доля виплат цих фондів у загальному обсязі виплат у системі недержавного пенсійного забезпечення поступово скорочується. Так, станом на 31.03.07 пенсійними

фондами, що реорганізуються було сплачено майже 57% усіх пенсійних виплат, тоді як за результатами 2006 року – майже 63%.

Станом на 31.03.07 пенсійними фондами було сукупно здійснено пенсійних виплат (одноразових та виплат на визначений строк) 4 087 особам на суму 4 675,7 тис. грн. Таким чином, більше 2% учасників від загальної їх кількості отримали пенсійні виплати.

Пенсійними фондами, які перебувають в стадії реорганізації було здійснено пенсійних виплат 3007 учасникам на загальну суму 2 662,6 тис. грн., з них 1 900,1 тис.грн. за одноразовими виплатами 1297 особам.

„Новими” фондами було здійснено пенсійних виплат 1080 учасникам на загальну суму 2 013,1 тис.грн., у тому числі одноразові виплати на суму 2003,5 тис. грн. 1079 учасникам (Рис.10).

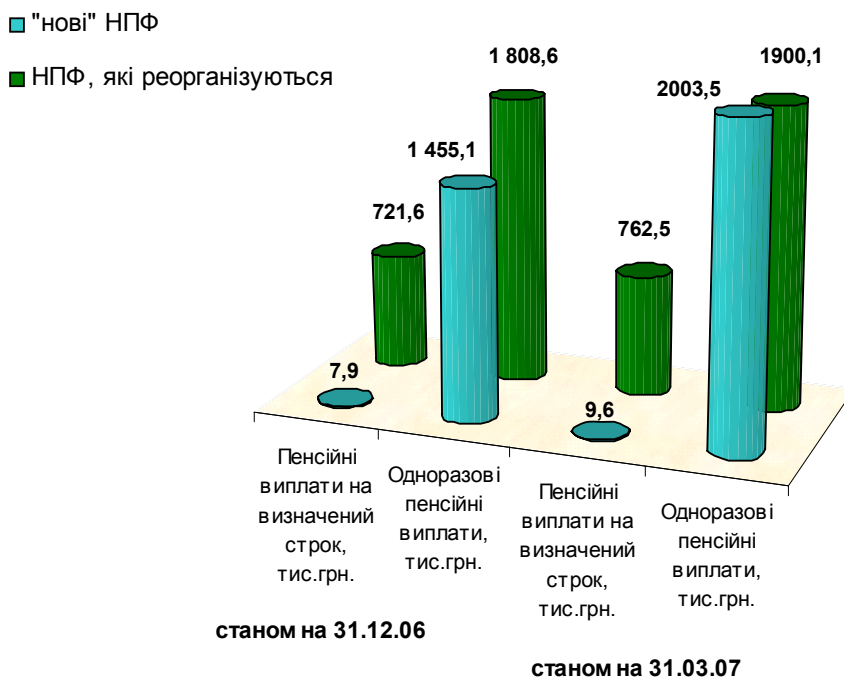

Рис.10. Динаміка виплат в системі недержавного пенсійного забезпечення

„Новими” пенсійними фондами здійснюються в основному одноразові виплати (99,5% усіх виплат цих фондів), найбільша їх частка, пов’язана з не досягненням на дату настання пенсійного віку мінімального розміру пенсійних накопичень (мінімальне значення – 110,8 грн., максимальне – 3578,6 грн.).

Виплати на визначений строк здійснюються переважно пенсійними фондами, які реорганізуються, середній розмір цих виплат дорівнює 445,9 грн., що на 8,7% вище мінімального розміру пенсій за віком встановленого з 01.04.07 та 9,8% вище прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб.

Протягом 1 кв. 2007 року недержавними пенсійними фондами було здійснено пенсійних виплат на суму 682,6 тис. грн., що майже удвічі більше, ніж за 1 кв. 2006 року та становить 14,6% від загального обсягу виплат, здійснених пенсійними фондами з початку їх діяльності.

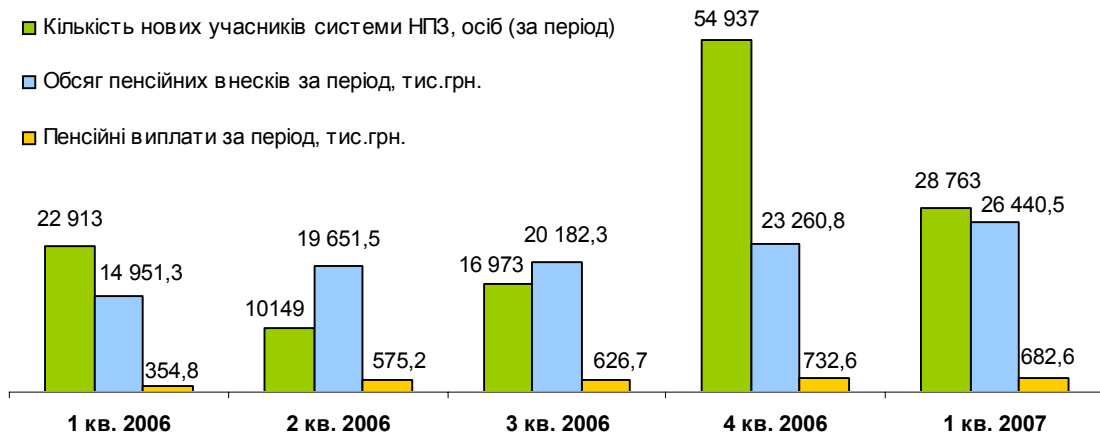

Рис.11. Поквартальні показники діяльності системи НПЗ

Відповідно до законодавства, пенсійні активи, що накопичуються у пенсійному фонді, можуть бути використані виключно для цілей інвестиційної діяльності фонду, виконання зобов'язань фонду перед його учасниками та оплати витрат, пов'язаних із здійсненням недержавного пенсійного забезпечення.

Станом на 31.03.07 витрати, які відшкодовані за рахунок активів пенсійного фонду складають 8 072 тис. грн., або 5% від загальної суми активів пенсійних фондів.

Основна частина витрат, що відшкодовується за рахунок пенсійних активів, припадає на оплату послуг адміністратора (4 743,6 тис. грн. або 58,8% від загальної суми витрат). З них на оплату рекламних послуг, пов'язаних з функціонуванням пенсійного фонду сплачено 98,1 тис. грн. (2% витрат на адміністрування), на оприлюднення інформації про діяльність пенсійних фондів витрачено 6,9 тис. грн.

При цьому, в 1 кв. 2007 року середнє по НПФ значення тарифів на оплату послуг адміністратора - 3,38% від пенсійних внесків, що на 2,62 процентних пункти менше визначених законодавством тарифів на оплату послуг адміністратора.

Витрати на сплату винагороди за надання послуг з управління активами пенсійного фонду становлять 2 629,9 тис. грн. (32,6% від загальної суми витрат), на оплату послуг зберігача, який здійснює відповідальне зберігання активів пенсійного фонду – 188,9 тис. грн. (2,3% від загальної суми витрат), на оплату послуг з проведення планових аудиторських перевірок пенсійного фонду – 46,4 тис. грн. (0,57%).

Крім того, до витрат, що були відшкодовані за рахунок активів пенсійних фондів відноситься оплата послуг торговців цінними паперами – 158,4 тис. грн. (1,96% від загальної суми витрат), оплата інших, не заборонених законодавством, послуг – 11,5 тис. грн. (0,14%). Заборгованість з відшкодування нарахованих, але не здійснених оплат витрат пенсійних фондів становила 293,2 тис. грн. (рис.12).

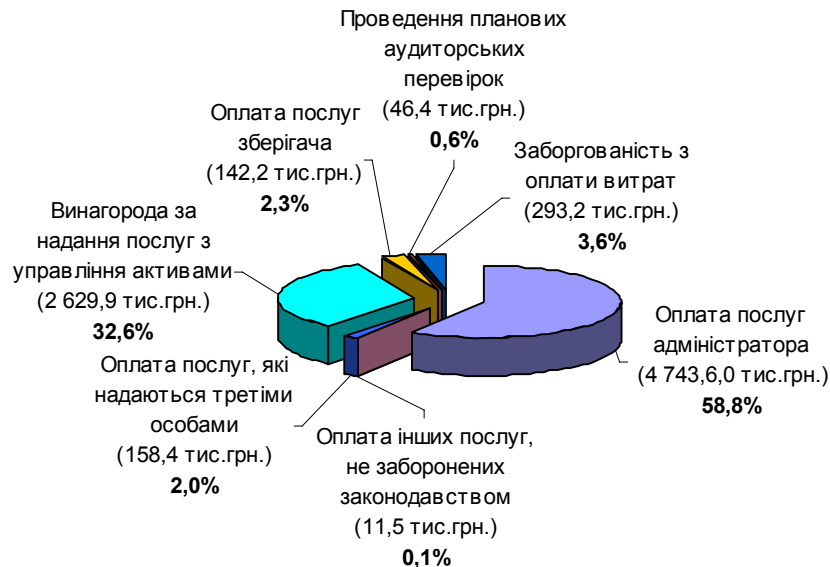

Рис.12. Структура витрат, відшкодованих за рахунок активів НПФ станом на 31.03.07

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів (табл. 4.) свідчать про подальший розвиток та становлення накопичуваної системи пенсійного забезпечення в Україні.

Таблиця 4.

Динаміка основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів

Показники	1 кв. 2006 р.	1 кв. 2007 р.	Темпи приросту (зниження), %
			1 кв.2007/1 кв. 2006
Кількість недержавних пенсійних фондів (НПФ)	58	80	37,93%
НПФ, створені до набрання чинності Законом „Про недержавне пенсійне забезпечення” знаходяться в стані реорганізації	2	2	–
Кількість адміністраторів НПФ	39	44	12,82%
Показники діяльності			
Кількість учасників за укладеними контрактами	111 276	222 098	99,59%
- в тому числі у НПФ, що реорганізуються	24 448	14 141	-42,16%
Пенсійні активи всіх НПФ, млн. грн.	67,0	160,7	139,85%
- в тому числі НПФ, що реорганізуються	13,8	8,9	-35,51%
Пенсійні внески всіх НПФ (накопичені), млн. грн.:	55,0	141,9	157,96%
i) від фізичних осіб	2,7	6,7	142,70%
ii) від юридичних осіб	48,6	134,4	176,83%
iii) переведені з іншого фонду	3,7	0,8	-78,38%
В тому числі пенсійні внески до НПФ, що реорганізуються, млн. грн.:	5,6	5,6	–
- від фізичних осіб	1,1	1,1	–
- від юридичних осіб	4,5	4,5	–
Пенсійні виплати усіма НПФ, млн. грн.	2,1	4,7	123,81%
i) на визначений строк	0,6	0,8	33,33%
ii) одноразові	1,5	3,9	160,00%
В тому числі пенсійні виплати НПФ, що реорганізуються, млн. грн.:	1,7	2,5	47,06%
- на визначений строк	0,6	0,8	33,33%
- одноразові	1,1	1,9	72,73%

